

3. Солонська Н. Г. Григорій Сковорода. *Бібліотечний вісник*. 1995. № 1. С. 22-27.

Сеньовська Радислава

студентка групи 1Дз2 факультету дизайну Тернопільського кооперативного фахового коледжу. Науковий керівник – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки та менеджменту освіти Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка Сеньовська Надія.

ІДЕЇ ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ ТА СУЧАСНЕ ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ

*Коли не зможу нічим любій вітчизні прислужитись,
в усякому разі з усієї сили намагатимуся
ніколи ні в чому не шкодити*

Г. Сковорода

24 лютого 2022 року путінська росія розпочала повномасштабне вторгнення на територію нашої держави. Це принесло Україні як величезні втрати, так і значні зміни. Вони стосуються також і освітнього процесу. Зокрема, патріотичного виховання. І. Устименко вважає, що «війна рашистів на території нашої Держави, ідеї гуманізації та демократизації освіти вивели на якісно новий рівень уявлення про патріотичне виховання як педагогічну категорію, яка нині переживає оновлення» [4, с. 29]. Події 2022 року стимулювали більшість українців переглянути свої погляди: «в реалізації патріотичного виховання потрібні нові концептуальні підходи, передусім усвідомлення того, що формування патріотизму у молодих людей не може займати другорядне місце або бути предметом спекуляцій» [2, с. 78]. Вчені (Г. Гуменюк, Т. Завгородня, В. Кремень, Н. Ничкало, Ю. Руденко, М. Чепіль тощо) наголошують, що патріотичне виховання має формувати громадян, які здатні виконати обов'язок перед українським народом, вірити в Батьківщину, забезпечити їй повагу цивілізованого світу.

Ці погляди на диво корелюють із позицією Григорія Сковороди. Видатний філософ та педагог (а також письменник, гуманіст, громадський діяч, музикант) вважав, що зростання творчої особистості нероздільно пов'язане з утвердженням національної духовності. Тому важливо ґрунтовно пізнавати традиції національної культури, а також розвивати освіти рідною мовою, що сприятиме залученню до духовності народу. Навіть свою першу лекцію, всупереч тогочасним вимогам, Г. Сковорода прочитав рідною українською мовою. На докори він відповів, що вважає «недоречним позичати воду, коли у нас своя криниця чиста» [1, с. 80].

Спираючись на таку етико-філософську концепцію та власний досвід, Сковорода висловив свої педагогічні погляди у діалогах, віршах, байках, притчах, листах. Зокрема, проблеми виховання піднімаються у текстах «Благодарний Еродій», «Убогий Жайворонок», «Харківські байки» тощо. Філософ був прихильником гуманістичного підходу у вихованні, прагнув до формування мислячої, чуйної, освіченої людини зі світлим розумом та гарячими почуттями, яка б жила на благо народу.

Важливим засобом виховання Григорій Сковорода вважав рідну мову. Він першим з українських педагогів вимагав вивчення фольклору. Адже він зберігає скарби народної мудрості.

Сковорода, вважає С. Новосад, «не лише глибоко розкрив світогляд, стиль та спосіб мислення українського народу, показав його живу душу і тим самим окреслив та охарактеризував риси української ментальності, а й освітив шляхи поступового розвитку української нації. Він був шукачем нового знання, нового розуміння Світу і місця людини в ньому» [3, с. 6].

Цікаво, що на освіту Григорій Сковорода дивився як на засіб виховання всього народу. Джерелом педагогічних поглядів філософа були традиції народної педагогіки, народна мудрість, народні погляди на освіту і виховання. Зокрема, етнопедагогіка вплинула на головну педагогічну ідею Сковороди – трудове виховання за принципом «спорідненості» (сродної праці). Всю його

педагогічну систему «пронизує ідея виховання людини праці, чесної особистості, яка трудиться згідно зі своїми природними нахилами» [1, с. 195].

Філософ був прихильником загальної освіти для всіх станів суспільства, виступав проти схоластичного навчання, заперечував і висміював «мавпяче» великопанське виховання з його «шлунковою і череватою» філософією.

Педагогічні ідеї Г. Сковороди з їх вимогами загальної і доступної для всіх освіти, думками про трудове виховання знайшли подальший розвиток в українській педагогічній думці XIX–XX ст.

Сьогодні спадщина Григорія Сковороди посідає гідне місце серед доробку педагогів світового значення (таких, як Коменський, Руссо, Песталоцці, Ушинський тощо). Сучасні вчителі можуть знайти в ній актуальні сьогодні ідеї про освіту рідною мовою, поширення та підтримку «свого» (як усної народної творчості, так і національної літератури), а також виховання українця, що має високі моральні якості, займається улюбленою працею на користь собі та на благо Батьківщини і не зазіхає на чуже, як рашисти.

Список використаної літератури

1. Григорій Сковорода: наук. праці / упоряд. та наук. ред. Д. Герцюк, П. Сікорський. – Львів: «СПОЛОМ», 2013. 228 с.

2. Кульчицький В. Філософсько-світоглядні передумови розвитку патріотичного виховання в Україні (історичний аспект). Науковий вісник Ужгородського університету : Серія: Педагогіка. Соціальна робота. Вип. 30. Ужгород: Говерла, 2014. С. 76–78.

3. Новосад С. Розвиток творчих здібностей, самопізнання та самотворення у філософській концепції Григорія Сковороди (Філософські особливості творчості українців). К.: НДІУ МОН України, 2009. 68 с

4. Устименко І. Патріотичне виховання учнівської молоді, окреслене війною. Педагогічний вісник. № 1–2. 2022. С. 26–29. URL: file:///C:/Users/Administrator%201/Downloads/PP_1_2-28-31.pdf